

Byla C-262/21 PPU

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

Gavimo data:

2021 m. balandžio 23 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Korkein oikeus (Aukščiausiasis Teismas, Suomija)

Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2021 m. balandžio 23 d.

Kasatorius:

A

Kita kasacinio proceso šalis:

B

**KORKEIN OIKEUS (AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS)
SPRENDIMAS <...> 1 (15)**

<...>

Data: 2021 m. balandžio 23 d.

Numeris 615

KASATORIUS – A

KITA KASACINIO PROCESO ŠALIS – B

GINČAS: Vaiko gražinimas taikant Hagos konvenciją

Prašymas Europos Sąjungos Teisingumo Teismui priimti prejudicinį sprendimą

**PRAŠYMAS TAIKYTI SPRENDIMO PRIĖMIMO SKUBOS TVARKA
PROCEDŪRĄ**

Korkein oikeus (Aukščiausiasis Teismas, Suomija) prašo šį prašymą nagrinėti pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 107 straipsnyje numatytą prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą. Aplinkybės, pateisinančios sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūros taikymą, išdėstytos lydraštyje.

KORKEIN OIKEUS (AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS) sprendimas

Ginčo dalykas

- 1 Ši byla susijusi su pagal 1980 m. spalio 25 d. Hagoje sudarytą Konvenciją dėl tarptautinio vaikų grobimo civilinių aspektų (Jungtinių Tautų sutarčių rinkinys, 1343 t., Nr. 22514; toliau – 1980 m. Hagos konvencija) pateiktu prašymu siekiant grąžinti į Švediją vaiką, kuris buvo išvežtas į Suomiją. Nagrinėjamoje byloje kyla klausimas, ar vaiko išvežimas ar negrąžinimas gali būti laikomas neteisėtu, jei vienas iš tėvų be kito leidimo išvežė vaiką iš jo nuolatinės gyvenamosios vietos į kitą Sąjungos valstybę narę po to, kai imigracijos srityje kompetentinga [vaiko] gyvenamosios vietos valstybės institucija išreiškė nuomonę, kad vaiko ir atitinkamo vieno iš tėvų prieglobsčio prašymai (**orig. p. 2**) turi būti nagrinėjami būtent toje kitoje valstybėje narėje. Siekiant išspręsti ginčą, reikia kartu atsižvelgti į dvi skirtingas sistemas, grindžiamas Sąjungos valstybių narių tarpusavio bendradarbiavimu ir pasitikėjimu. Kyla klausimų dėl 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000 (toliau – Reglamentas „Briuselis IIa“), ir dėl 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 604/2013, kuriuo išdėstomi valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai (toliau – Reglamentas „Dublinas III“), išaiškinimo.

Svarbios faktinės aplinkybės

Ginčo aplinkybės

- 2 Du Irano piliečiai A (toliau – tėvas) ir B (toliau – motina) nuo 2016 m. gyveno Suomijoje, o vėliau, nuo 2019 m. gegužės mėn. – Švedijoje. Remiantis leidimu gyventi šalyje, kuris buvo išduotas tėvui kaip darbuotojui, motinai buvo išduotas leidimas gyventi šalyje dėl šeiminių ryšių Suomijoje laikotarpiu nuo 2017 m. gruodžio 28 d. iki 2021 m. gruodžio 27 d., o Švedijoje – nuo 2019 m. kovo 11 d. iki 2020 m. rugsėjo 16 d.
- 3 2019 m. rugsėjo 5 d. Švedijoje gimė bendras šalių vaikas C (toliau – vaikas). Vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta buvo Švedijoje, o abu jo tėvai kartu naudojami globos teisėmis. 2019 m. lapkričio 11 d. Švedijos valdžios institucijų sprendimu (patvirtintu 2020 m. sausio 17 d. administracinio teismo nutartimi) valdžios

- institucijos perėmė vaiką savo žinion ir apgyvendino jį globos namuose kartu su motina.
- 4 2019 m. lapkričio 21 d. tėvas pateikė prašymą išduoti vaikui leidimą gyventi Švedijoje dėl tėvo ir vaiko šeimos ryšių. 2019 m. gruodžio 4 d. motina paprašė leidimo vaikui gyventi Švedijoje.
  - 5 2020 m. rugpjūčio 7 d. motina pateikė prieglobsčio jai ir vaikui prašymą Švedijoje, kurį grindė tėvo smurtu šeimoje prieš ją ir smurto dėl šeimos garbės grėsme, susijusia su tėvo šeima Irane. 2020 m. spalio 27 d. sprendimais imigracijos srityje kompetentinga Švedijos institucija (*Migrationsverket*) atmetė motinos ir vaiko prieglobsčio prašymus kaip nepriimtinius, nutraukė tėvo pateikto prašymo išduoti vaikui leidimą gyventi šalyje dėl šeiminių ryšių nagrinėjimą ir priėmė nedelsiant vykdytinus sprendimus, pagal kuriuos perdavė motiną ir vaiką Suomijai pagal Reglamento „Dublinas III“ 29 straipsnio 1 dalį. 2020 m. rugpjūčio 27 d. Suomija patvirtino esanti atsakinga už motinos ir vaiko prieglobsčio prašymo nagrinėjimą pagal Reglamento „Dublinas III“ 12 straipsnio (orig. p. 3) 3 dalį. 2020 m. lapkričio 24 d. motina ir vaikas buvo perduoti Suomijai. 2021 m. sausio 11 d. motina paprašė Suomijos suteikti prieglobstį jai ir vaikui. 2021 m. kovo 26 d. *Maahanmuuttovirasto* (Nacionalinė imigracijos tarnyba) panaikino motinai leidimą gyventi šalyje, kuris jai anksčiau buvo išduotas Suomijoje. Prieglobsčio prašymas šiuo metu nagrinėjamas.
  - 6 2020 m. gruodžio 7 d. tėvas apskundė 2020 m. spalio 27 d. Švedijos imigracijos srityje kompetentingos institucijos priimtą sprendimą dėl leidimo gyventi šalyje dėl šeimos ryšių ir vaiko perdavimo Suomijai. 2020 m. gruodžio 21 d. sprendimu administracinis teismas, kuriam buvo pareikštas šis skundas – *migrationsdomstolen* (imigracijos bylas nagrinėjantis administracinis teismas) – panaikino imigracijos srityje kompetentingos institucijos sprendimus ir grąžino bylą šiai institucijai naujam sprendimui priimti, nes vykstant procesui vaiko tėvas nebuvo išklaustas. 2020 m. gruodžio 29 d. sprendimu imigracijos srityje kompetentinga Švedijos institucija, vaikui išvykus iš šalies teritorijos, nutraukė su vaiku susijusias bylas ir nebenagrinėjo motinos pateikto vaiko prieglobsčio prašymo. 2021 m. sausio 19 d. administraciniam teismui buvo pateiktas skundas dėl šio sprendimo. 2021 m. balandžio 6 d. sprendimu administracinis teismas atmetė reikalavimą priimti nutartį išduoti vaikui leidimą gyventi šalyje dėl šeimos ryšių ir grąžinti vaiką į Švediją pagal Reglamentą „Dublinas III“.
  - 7 2021 m. sausio 5 d. tėvas dar kartą paprašė imigracijos srityje kompetentingos Švedijos institucijos išduoti leidimą gyventi šalyje dėl šeimos ryšių. Šis prašymas šiuo metu nagrinėjamas.
  - 8 Tuo pačiu metu Švedijoje vyksta procesas tarp tų pačių šalių dėl vaiko globos. 2020 m. lapkričio mėn. priimta nutartimi dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo *Västmanlands tingsrätt* (Vestmanlando pirmosios instancijos teismas, Švedija) paliko vaiko globos teises abiem tėvams. Vaiko motina ginčija šio teismo jurisdikciją nagrinėti bylą po vaiko perdavimo Suomijai. Ši byla dar nagrinėjama.

- 9 2020 m. gruodžio 21 d. tėvas pateikė skundą *Helsingin hovioikeus* (Helsinkio apeliacinis teismas, Suomija), prašydamas priimti nutartį nedelsiant grąžinti bendrą bylos šalių vaiką į jo gyvenamosios vietos valstybę – Švediją. Motina paprašė pirmiausia pripažinti ieškinį nepriimtinu arba, nepatenkinus šio reikalavimo, jį atmesti.
- 10 Imigracijos srityje kompetentinga Švedijos institucija 2021 m. sausio 26 d. rašte, kurį pateikė *Helsingin hovioikeus* (Helsinkio apeliacinis teismas), konstatavo, kad nei vaikas, nei motina neturi Švedijoje galiojančio leidimo gyventi šalyje, nei teisės atvykti į Švediją ar ten gyventi. **(orig. p. 4)**

2021 m. vasario 25 d. Helsingin hovioikeus (Helsinkio apeliacinis teismas) sprendimas

- 11 *Helsingin hovioikeus* (Helsinkio apeliacinis teismas) atmetė prašymą grąžinti vaiką. Šio teismo teigimu, šioje byloje nėra pagrindo manyti, kad motina neteisėtai išvežė vaiką iš šalies, kurioje yra jo gyvenamoji vieta. Tuo metu, kai gyveno Švedijoje, vaiko motina aiškiai paprašė suteikti prieglobstį Švedijoje jai ir vaikui. 2020 m. rugsėjo 2 d. motina pateikė prašymą suteikti jai išimtinės vaiko globos teises, kai Švedijos imigracijos srityje kompetentinga institucija jai buvo pranešusi, jog už jos ir vaiko prieglobsčio prašymo nagrinėjimą atsakinga Suomija. Tai rodo, kad motina neturėjo ketinimo pakeisti vaiko gyvenamosios vietos taip, kad tai turėtų įtakos tarptautinei jurisdikcijai bylose dėl globos teisių.
- 12 *Helsingin hovioikeus* (Helsinkio apeliacinis teismas) nuomone, negalima teigti, kad vaiko negrąžinimas yra neteisėtas, net ir turint omenyje, kad Švedijos administracinis teismas vėliau panaikino imigracijos srityje kompetentingos Švedijos institucijos sprendimą ir grąžino bylą šiai institucijai naujam sprendimui priimti, o vaiko tėvas nepritarė vaiko gyvenimui Suomijoje. *Hovioikeus* nusprendė, kad motina galėjo teisėtai remtis imigracijos srityje kompetentingos Švedijos valdžios institucijos pateikta informacija apie tai, kad sprendimas vykdytinas nedelsiant, apie vaiko atvykimo į šalį apribojimus ir apie vaiko prieglobsčio prašymo nagrinėjimą Suomijoje. Taip pat nebuvo pagrindo daryti išvados, kad motina piktnaudžiavo prieglobsčio srities teisės aktais.

Kasacinis skundas Korkein oikeus (Aukščiausiasis Teismas)

- 13 Tėvas savo skunde prašo priimti nutartį nedelsiant grąžinti bendrą bylos šalių vaiką į jo gyvenamosios vietos valstybę – Švediją.
- 14 Atsiliepime į kasacinį skundą motina paprašė jį atmesti.

Teisės nuostatos

Vaiko grąžinimas

1980 m. Hagos konvencija

15 1980 m. Hagos konvencijos 1 straipsnis suformuluotas taip:

„Šios Konvencijos tikslai yra:

a) užtikrinti, kad neteisėtai į bet kurią Susitariančiąją Valstybę išvežti ar jose laikomi vaikai būtų greitai gražinti; <...>“**(orig. p. 5)**

16 Minėtos konvencijos 3 straipsnyje nustatyta:

„Vaiko išvežimas ar laikymas laikomas neteisėtu, jei:

a) pažeidžiamos globos teisės, suteiktos asmeniui, institucijai ar kitai organizacijai atskirai ar kartu, pagal valstybės, kurioje vaikas nuolat gyveno prieš pat jį išvežant ar laikant, įstatymus; ir

b) jei išvežimo ar laikymo metu tomis teisėmis buvo kartu ar atskirai naudojamosi arba būtų buvę naudojamosi, jei vaikas nebūtų išvežtas ar laikomas“.

17 Konvencijos 13 straipsnis suformuluotas taip:

„<...> valstybės, į kurią kreipiamasi, teismo ar administracinė institucija neprivalo nurodyti gražinti vaiką, jei asmuo, įstaiga ar kita organizacija, kuri prieštarauja, kad vaikas būtų gražintas, įrodo, kad:

<...>

b) yra didelė rizika, kad vaiką gražinus jam būtų padaryta fizinė ar psichinė žala arba kad vaikas pakliūs į kitą netoleruotiną situaciją. <...>“

18 Šios konvencijos 20 straipsnyje numatyta:

„Gali būti atsisakyta gražinti vaiką pagal 12 straipsnio nuostatas, jei to neleidžia valstybės, į kurią kreipiamasi, pagrindiniai žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos principai.“

Sąjungos teisė

19 Reglamento „Briuselis IIa“ 17 konstatuojamoji dalis suformuluota taip:

„Vaiko neteisėto išvežimo ar negražinimo atvejais, vaiko gražinimas turėtų būti užtikrinamas nedelsiant ir šiuo tikslu turėtų ir toliau būti taikoma 1980 m. spalio 25 d. Hagos konvencija, papildoma šio reglamento, ypač 11 straipsnio, nuostatomis. <...> **(orig. p. 6)**

20 Šio reglamento 33 konstatuojamojoje dalyje numatyta:

„Šis reglamentas pripažįsta Europos Sąjungos Pagrindinių teisių chartijos principus ir jų laikosi. Visų pirma juo siekiama užtikrinti pagarbą pagrindinėms

vaiko teisėms, išdėstytoms Europos Sąjungos Pagrindinių teisių chartijos 24 straipsnyje“.

- 21 Šio reglamento 2 straipsnio 11 punkte nurodyta, kad vaiko išvežimas ar negražinimas yra neteisėtas tais atvejais, kai

„a) tuo pažeidžiamos globos teisės, įgytos teismo sprendimu, įstatymų nustatyta tvarka ar juridinę galią turinčiu susitarimu pagal valstybės narės, kurioje yra vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta iki išvežimo ar negražinimo, [teisę]; ir

b) jei išvežimo ar negražinimo metu globos teisėmis buvo faktiškai naudojamos drauge ar jų su niekuo nesidalijant arba jomis taip būtų naudojamos išvežimui ar negražinimui. Laikoma, kad globa yra įgyvendinama kartu, kai pagal teismo sprendimą ar įstatymų nustatyta tvarka vienas tėvų teisių turėtojas negali spręsti dėl vaiko gyvenamosios vietos be kito tėvų pareigų turėtojo sutikimo.“

- 22 Minėto reglamento 11 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad

„Teismas negali atsisakyti grąžinti vaiką remdamasis [1980 m.] Hagos konvencijos 13b straipsniu [13 straipsnio b punktu], jei nustatoma, kad imtasi priemonių užtikrinti vaiko apsaugą jį sugražinus.

- 23 Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 24 straipsnio 2 ir 3 dalyse numatyta, kad

„Visuose valstybės ar privačių institucijų veiksmuose, susijusiuose su vaikais, pirmiausia turi būti vadovaujamosi vaiko interesais.

Kiekvienas vaikas turi teisę reguliariai palaikyti asmeninius santykius ir tiesiogiai bendrauti su abiem savo tėvais, jei tai neprieštarauja vaiko interesams.“

Nacionalinė teisė

- 24 Vaiko grąžinimas reglamentuojamas *Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (361/1983)* (Vaiko globos ir bendravimo teisių įstatymas Nr. 361/1983). Šio įstatymo nuostatos atitinka 1980 m. Hagos konvencijos nuostatas.

- 25 Pagal Vaiko globos ir bendravimo teisių įstatymo, iš dalies pakeisto Įstatymu Nr. 186/1994, 30 straipsnį reikia nurodyti nedelsiant grąžinti Suomijoje esantį vaiką, kuris buvo neteisėtai išvežtas iš valstybės, kurioje buvo jo nuolatinė gyvenamoji vieta, arba kuris yra neteisėtai laikomas, jeigu prieš pat vaiko išvežimą ar negražinimą vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta buvo valstybėje, kuri yra 1980 m. spalio 25 d. Hagos konvencijos dėl (orig. p. 7) tarptautinio vaikų grobimo civilinių aspektų (Hagos konvencija) šalis.

- 26 Pagal Vaiko globos ir bendravimo teisių įstatymo, iš dalies pakeisto Įstatymu Nr. 186/1994, 32 straipsnio 1 dalį vaiko išvežimas ar negražinimas laikomas neteisėtu:

a) jeigu juo pažeidžiama pagal valstybės, kurioje buvo vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta prieš pat jo išvežimą ar negražinimą, teisę asmeniui, institucijai ar kuriai nors kitai organizacijai individualiai ar bendrai paskirta globos teisė ir

b) jeigu išvežimo ar negražinimo metu ta teise buvo individualiai ar kartu naudojamosi arba būtų buvę naudojamosi, jeigu vaikas nebūtų išvežtas ar negražintas“.

- 27 Vaiko globos ir bendravimo teisių įstatymo, iš dalies pakeisto Įstatymu Nr. 186/1994, 34 straipsnyje aptariami atsisakymo motyvai. Pagal šią nuostatą prašymas grąžinti vaiką gali būti atmetas:

<...>

2) kai yra didelė rizika, kad vaiką grąžinus jam būtų padaryta fizinė ar psichinė žala arba vaikas pakliūtų į kitą netoleruotiną situaciją; <...>.

Jeigu vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta prieš pat jo išvežimą ar negražinimą į valstybę narę, nurodytą Reglamento „Briuselis IIa“ 2 straipsnio 3 punkte, buvo vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta, taip pat taikomos minėto reglamento 11 straipsnio 4 dalies nuostatos, susijusios su prašymo grąžinti vaiką atmetimu pagal šios dalies pirmos pastraipos 2 punktą.

Prieglobsčio prašytojo perdavimas atsakingai valstybei narei

Sąjungos teisė

- 28 Reglamento „Dublinas III“ (Nr. 604/2013) 12 straipsnio 3 dalis suformuluota taip:

„<...>

3. Jei prašytojas turi daugiau kaip vieną galiojantį skirtingų valstybių narių išduotą teisę gyventi šalyje patvirtinantį dokumentą arba vizą, atsakomybę už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą valstybės narės prisiima tokia tvarka:

a) teisę gyventi šalyje patvirtinantį dokumentą išdavusi valstybė narė, suteikusi teisę būti ilgiausią laikotarpį <...>“.

- 29 Dėl perdavimo minėto reglamento 29 straipsnyje numatyta:

„1. Prašytojas arba kitas 18 straipsnio 1 dalies c arba d punkte nurodytas asmuo iš prašančiosios valstybės narės atsakingai valstybei narei (**orig. p. 8**) perduodamas pagal prašančiosios valstybės narės nacionalinę teisę, atitinkamoms valstybėms narėms pasikonsultavus, kiek praktiškai įmanoma greičiau, bet ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo kitos valstybės narės prašymo atitinkamą asmenį perimti savo žinion arba atsiimti gavimo arba nuo galutinio sprendimo dėl skundo ar peržiūrėjimo priėmimo, jei sprendimo vykdymas buvo sustabdytas pagal 27 straipsnio 3 dalį. <...>“

Nacionalinių teismų praktika

- 30 Bylą nagrinėjančiam teismui anksčiau niekada neteko priimti sprendimo byloje, susijusioje su vaiko grąžinimu, kurioje būtų reikėję įvertinti, ar priėmus Reglamentu „Dublinas III“ grindžiamą sprendimą dėl prieglobsčio prašymo nagrinėjimo perdavimo kitai valstybei narei, vaiko išvežimas iš valstybės narės ar negrąžinimas neturėtų būti laikomas neteisėtu pagal 1980 m. Hagos konvenciją arba Reglamentą „Briuselis IIA“.
- 31 Priimdamas principinį sprendimą KKO 2016:65, šis teismas nagrinėjo bylą, kurioje vaiko, kurio globos teises turėjo abu tėvai, tėvas buvo neteisėtai išvežęs jį į Suomiją. Vėliau tėvui ir vaikui Suomijoje buvo suteiktas prieglobstis ir pabėgėlio statusas. Vaiko motina, remdamasi 1980 m. Hagos konvencija, paprašė grąžinti vaiką į jos gyvenamosios vietos valstybę – Baltarusiją. Šis teismas tada nusprendė, kad prieglobsčio suteikimas vaikui savaime nėra pagrindas netaikyti Hagos konvencijoje nustatytos pareigos jį grąžinti, nes grąžinimas turi būti vertinamas atsižvelgiant į atsisakymo pagrindus, grindžiamus Hagos konvencija, ir į vaiko interesus. Kliūčių grąžinti vaiką nebuvo.
- 32 Iš *Korkein hallinto-oikeus* (Vyriausiasis administracinis teismas, Suomija) priimto principinio sprendimo KHO 2016:168 matyti, kad nacionalinės valdžios institucijos atmetė tėvo pateiktą prašymą atnaujinti vaiko leidimą gyventi šalyje dėl šeimos ryšio. Pagal šį sprendimą leidimas gyventi šalyje siejamas su vaiko galimybe gyventi Suomijoje. Tai nėra leidimas gyventi šalyje, kuriame gali būti nustatyta vaiko gyvenamoji vieta ar valstybė, nes pagal Vaiko globos ir bendravimo teisių įstatymą teisė priimti sprendimą dėl jos nustatymo suteikiama vaiko globos teises turintiems asmenims. Vaiko globos ir gyvenamosios vietos klausimą nagrinėję nacionaliniai teismai atsižvelgė į tai, kad vaiko globos teises turėjo abu tėvai ir kad vaikas gyveno kartu su tėvu. Po to, kai motina be leidimo išvežė vaiką iš Suomijos į Rusiją, Rusijos teismas, atsakingas už vaiko grąžinimo klausimo nagrinėjimą, vadovaudamasis 1980 m. Hagos konvencija, nurodė grąžinti vaiką į jo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybę – Suomiją. (**orig. p. 9**)
- 33 Priimant minėtus sprendimus nebuvo taikomas nei Reglamentas „Briuselis IIA“, nei Reglamentas „Dublinas III“. Sprendime KKO 2016:65 nagrinėjant vaiko grąžinimo klausimą, sprendimui dėl prieglobsčio suteikimo vaikui neteikta didelės reikšmės. Sprendime KHO 2016:168 leidimo gyventi šalyje vaikui klausimas buvo nagrinėjamas atskirai nuo klausimų, susijusių su vaiko gyvenamąja vieta ir grąžinimu.

Dėl būtinybės pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą

- 34 Bylą nagrinėjantis teismas turi priimti sprendimą šio prašymo 1 punkte iškelto vaiko grąžinimo klausimu. Vaiko gyvenamosios vietos valstybė prieš pat tariamai neteisėtą išvežimą buvo Švedija. Motina bylą nagrinėjančiame teisme teigė, kad Suomija tapo vaiko gyvenamosios vietos valstybe vėliausiai tada, kai imigracijos srityje kompetentinga Švedijos institucija paskelbė, kad minėtas vaikas neturi nei

teisės atvykti, nei teisės gyventi Švedijoje, nes ten jo prieglobsčio byla yra nutraukta. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas konstatuoja, kad klausimas, kurį jis turi išspręsti šioje byloje, nėra dažnai jurisprudencijoje nagrinėjamas nuolatinės gyvenamosios vietos keitimo klausimas. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas turi atsakyti į kelis klausimus, kurie priklauso nuo Reglamento „Briuselis IIA“ išaiškinimo tokiu atveju, kai sprendimas išvežti vaiką iš jo gyvenamosios vietos valstybės – Švedijos – buvo pagrįstas sprendimu perduoti atsakomybę už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, priimtu remiantis Reglamentu „Dublinas III“. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo žiniomis, Teisingumo Teismas savo jurisprudencijoje dar nėra išreiškęs pozicijos dėl šių klausimų išaiškinimo.

- 35 Šioje byloje pirmiausia kyla klausimas, ar joje nagrinėjamas neteisėtas vaiko išvežimas, kaip tai suprantama pagal Reglamento „Briuselis IIA“ 2 straipsnio 11 punktą ir 1980 m. Hagos konvencijos 3 straipsnį. Motinos ir vaiko išvykimą iš Švedijos ir atvykimą į Suomiją nulėmė imigracijos srityje kompetentingos Švedijos institucijos pateiktas prašymas ir jos sprendimas dėl už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą atsakingos valstybės narės, priimtas pagal Reglamento „Dublinas III“ 12 straipsnio 3 dalies a punktą, 18 straipsnio 1 dalį ir 29 straipsnio 1 dalį, taip pat tai, kad imigracijos srityje kompetentinga Suomijos institucija patenkino šį prašymą. Imigracijos srityje kompetentingai Švedijos institucijai priėmus (2020 m. spalio 27 d.) sprendimą perduoti bylos medžiagos nagrinėjimą, motinos Švedijoje pateiktas prieglobsčio prašymas neteko galios ir buvo priimti sprendimai nebenagrinėti prašymų išduoti vaikui leidimą gyventi šalyje dėl šeimos ryšių, kuriuos savo ruožtu buvo pateikę ir tėvas, ir motina. Imigracijos srityje kompetentingos Švedijos institucijos sprendimas buvo vykdytinas nedelsiant ir dėl šios priežasties motina ir vaikas nebeturėjo teisės gyventi Švedijoje. Kadangi akivaizdu ir neginčijama, jog motina turėjo teisę gyventi Suomijoje ilgiau nei Švedijoje, bylą vertinant pagal Reglamente „Dublinas III“ nustatytą mechanizmą, Švedija veikė tinkamai. Šiuo klausimu byloje nenustatytas joks neteisėtas vaiko išvežimas, kaip tai suprantama pagal 1980 m. Hagos konvencijos 3 straipsnį ir **(orig. p. 10)** Reglamento „Briuselis IIA“ 2 straipsnio 11 punktą.
- 36 Vis dėlto, vaiko tėvo teigimu, šioje byloje motina pasinaudojo prieglobsčio procedūra kitais tikslais nei tie, kuriems ji buvo sukurta, ir nepaprašė tėvo sutikimo išsivežti vaiką iš Švedijos į Suomiją. Bylą vertinant pagal 1980 m. Hagos konvencijos ir Reglamento „Briuselis IIA“ taisykles ir nuostatas dėl vaiko grobimo, vaikas, kurio globos teises turėjo abu tėvai, buvo neteisėtai išvežtas iš jo gyvenamosios vietos valstybės – Švedijos.
- 37 Jei, kaip nurodyta šio prašymo 35 punkte, būtų nuspręsta, kad tai nebuvo neteisėtas vaiko išvežimas, toliau reikia įvertinti, ar vaikas nebuvo neteisėtai negrąžintas, kaip tai suprantama pagal 1980 m. Hagos konvencijos 3 straipsnį ir Reglamento „Briuselis IIA“ 2 straipsnio 11 punktą, nes vėliau (2020 m. gruodžio 21 d.) Švedijos administracinis teismas panaikino imigracijos srityje kompetentingos Švedijos institucijos sprendimą perduoti vaiko prieglobsčio

prašymų nagrinėjimą Suomijai, paskelbti, kad motinos Švedijoje pateikti prieglobsčio prašymai nebegalioja ir nebenagrineri Švedijoje tėvo ir motinos pateiktų prašymų išduoti leidimą vaikui gyventi šalyje. Vis dėlto iš Švedijos valdžios institucijų gautos informacijos matyti, kad šioje situacijoje vaikas ir vaiko motina vis dar neturi teisės nei išvykti į Švediją, nei joje gyventi. Jei ši aplinkybė būtų pripažinta reikšminga, tai nebūtų neteisėtas vaiko laikymas.

- 38 Jeigu minėtos 1980 m. Hagos konvencijos ir Reglamento „Briuselis Ila“ taisyklės ir nuostatos, siejamos su Reglamento „Dublinas III“ nuostatomis dėl prieglobsčio prašymo nagrinėjimo perdavimo, būtų aiškinamos taip, kad šiuo atveju konstatuotinas neteisėtas vaiko išvežimas ar negražinimas, dar reikėtų išnagrineri, ar yra kliūtis grąžinti vaiką. Motina remiasi 1980 m. Hagos konvencijos 13 straipsnio pirmos pastraipos b punktu ir 20 straipsniu, kaip nuostatomis, kurios šiuo atveju yra kliūtis grąžinti vaiką.
- 39 Iš bylos medžiagos matyti, kad Švedijos valdžios institucijos perėmė vaiką savo žinion, kai jam buvo maždaug du mėnesiai, ir tada jį su motina apgyvendino globos namuose. Sprendimas dėl perėmimo savo žinion galiojo iki 2020 m. lapkričio mėn. Iš bylos medžiagos matyti, kad šis perėmimas buvo grindžiamas motinos patirtu smurtu šeimoje. Dėl šios priežasties šioje byloje reikia išnagrineri klausimą, ar toks vaiko paėmimas ir įkurdinimas globos namuose yra kliūtis, kaip tai suprantama pagal 1980 m. Hagos konvencijos 13 straipsnio pirmos pastraipos b punktą, grindžiama tuo, kad dėl motinos patirto smurto šeimoje kyla grėsmė, kad vaiką grąžinus jam būtų padaryta fizinė ar psichinė žala (**orig. p. 11**) arba kad jis pakliūtų į kitą netoleruotiną situaciją. Vis dėlto šios kliūties svarbą mažina tai, kad Švedijos valdžios institucijos, pasirūpindamos vaiko priežiūra ir jo apgyvendinimu globos namuose, jau anksčiau ėmėsi tinkamų priemonių užtikrinti vaiko apsaugą, kaip tai suprantama pagal Reglamento „Briuselis Ila“ 11 straipsnio 4 dalį. Nagrinėjamu atveju nėra jokios priežasties manyti, kad po to, kai vaikas būtų grąžintas į Švediją, nebūtų įmanoma imtis tokių priemonių.
- 40 Klausimas dėl negražinimo pagrindo, susijusio su tariamu smurtu šeimoje, buvo įtrauktas į šį prašymą priimti prejudicinį sprendimą, nes tai yra vertinimo, susijusio su vaiko grąžinimu, dalis, nors šis teismas neturi didelių abejonių dėl ribos, kurią peržengus būtų galima remtis didelės grėsmės buvimu grindžiamu negražinimo pagrindu, ir juo labiau dėl Švedijos gebėjimo imtis tinkamų priemonių vaiko apsaugai užtikrinti.
- 41 Dar reikia įvertinti vaiko grąžinimo kliūčių klausimą ir išsiaiškinti, ar netoleruotina situacija, kaip tai suprantama pagal 1980 m. Hagos konvencijos 13 straipsnio pirmos pastraipos b punktą, gali susidaryti, kai vaikas, kurį prašoma grąžinti, arba jo motina, kuri daugiausia rūpinasi vaiku, neturi nei galiojančio leidimo gyventi šalyje, nei teisės atvykti į šalį, į kurią reikalaujama grąžinti vaiką. Kai kūdikis, kuriam šiuo metu maždaug pusantrų metų, gyveno Švedijoje, jį daugiausia prižiūrėjo motina, būtent ji toliau rūpinosi juo globos namuose, kuriuose jis institucijų sprendimu buvo apgyvendintas, kai sulaukė apie dviejų mėnesių amžiaus. Tai, kad vaikas dėl šeimos ryšių turi teisę gauti leidimą gyventi

Švedijoje remiantis jo tėvo leidimu gyventi šioje šalyje, nebūtinai turi lemiamą reikšmę vertinant, ar situacija yra netoleruotina.

- 42 Jeigu šiomis aplinkybėmis 1980 m. Hagos konvencijos 13 straipsnio pirmos pastraipos b punktą reikia aiškinti taip, kad dėl vaiko grąžinimo į Švediją jis atsidurtų netoleruotinoje padėtyje, šioje byloje dar reikia įvertinti, kas turėtų būti laikoma tinkamomis priemonėmis užtikrinti vaiko apsaugą jį sugrąžinus, kaip tai suprantama pagal Reglamento „Briuselis IIa“ 11 straipsnio 4 dalį. Ar, atsižvelgiant į vaiko interesus, sąvoka „tinkamos priemonės“ gali būti aiškinama taip, kad valstybės narės valdžios institucijos turi pozityvią pareigą užtikrinti ne tik vaikui, bet ir motinai teisę atvykti į šalį ir joje gyventi, kad būtų organizuota vaiko rūpyba ir priežiūra, kol bus baigti šiuo metu atitinkamoje valstybėje narėje vykstantys teismo procesai dėl vaiko globos, teisės bendrauti su vaiku ir vaiko gyvenamosios vietos? Dėl Reglamento „Briuselis IIa“ nustatyto mechanizmo reikia pažymėti, kad neaišku, ar, jeigu vaikas būtų sugrąžintas, jį grąžinanti valstybė narė, remdamasi valstybių narių savitarpio pasitikėjimo principu, turi daryti prielaidą, kad šias pareigas įvykdys vaiko gyvenamosios vietos valstybė, ar reikia (**orig. p. 12**) prašyti gyvenamosios vietos valstybės institucijų tiksliau apibūdinti priemones, kurių iš tikrųjų imamas vaiko interesams apsaugoti.
- 43 Jeigu vaiko gyvenamosios vietos valstybė vaiko grąžinimo atveju neturėtų pareigos pagal Reglamento „Briuselis IIa“ 11 straipsnio 4 dalį imtis pirmiau nurodytų priemonių, kad vaiką sugrąžinus būtų užtikrinta jo apsauga, ar tokiu atveju vaiko interesų viršenybės principas turėtų būti aiškinamas taip, kad vaiko grąžinimas negalėtų būti laikomas suderinamu su pagrindiniais žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos principais, kaip to reikalaujama pagal 1980 m. Hagos konvenciją, ir dėl šios priežasties vaikas neturėtų būti grąžintas? Atsakant į šį klausimą reikėtų vadovautis Pagrindinių teisių chartijos 24 straipsnio 2 ir 3 dalimis. Šiuo atveju vaiko interesus reikia vertinti kaip bendrąjį principą, visų pirma atsižvelgiant į tai, kiek svarbia atliekant šį vertinimą laikoma vaiko teisė palaikyti asmeninius santykius ir tiesioginį ryšį su kiekvienu iš tėvų.
- 44 Į prašymą priimti prejudicinį sprendimą įtrauktas klausimas, susijęs su 20 straipsnyje numatytu negrąžinimo pagrindu, nes tai yra nuostata, kuria rėmėsi motina; vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas pažymi, kad jam taip pat nekyla jokių konkrečių abejonių dėl šios nuostatos taikytinumo.
- 45 Atsakymai į minėtus klausimus dėl išaiškinimo yra būtini siekiant išspręsti šio teismo nagrinėjamą ginčą.

Prejudiciniai klausimai

- 46 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas, suteikęs šalims galimybę pareikšti nuomonę dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą turinio, nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Europos Sąjungos Teisingumo Teismui toliau išdėstyti prejudicinius klausimus.

1. Ar 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000 (toliau – Reglamentas „Briuselis IIa“), 2 straipsnio 11 punkto nuostata dėl neteisėto vaiko išvežimo turi būti aiškinama taip, kad toks kvalifikavimas atitinka situaciją, kai vienas iš tėvų be kito iš tėvų sutikimo išveža vaiką iš jo gyvenamosios valstybės į kitą valstybę narę, kuri, vadovaujantis institucijos sprendimu dėl perdavimo, priimtu pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 604/2013 (toliau – Reglamentas „Dublinas III“), yra atsakinga valstybė narė? (orig. p. 13)

2. Jeigu atsakymas į pirmąjį klausimą būtų neigiamas, ar Reglamento „Briuselis IIa“ 2 straipsnio 11 punkto nuostata dėl neteisėto vaiko negražinimo turi būti aiškinama taip, kad tokį kvalifikavimą atitinka situacija, kai vaiko gyvenamosios vietos valstybės teismas panaikino institucijos priimtą sprendimą perduoti bylos nagrinėjimą, bet vaikas, kurį prašoma gražinti, nebeturi nei galiojančio leidimo gyventi savo gyvenamosios vietos valstybėje, nei teisės atvykti į šią valstybę ar joje gyventi?

3. Jeigu, atsižvelgiant į atsakymą į pirmąjį arba antrąjį klausimą, Reglamentas „Briuselis IIa“ turi būti aiškinamas taip, kad tai yra neteisėtas vaiko išvežimas ar negražinimas, ir jeigu dėl to vaikas turėtų būti gražintas į savo gyvenamosios vietos valstybę, ar 1980 m. Hagos konvencijos 13 straipsnio pirmos pastraipos b punktą reikia aiškinti taip, kad pagal jį vaikas negali būti gražintas

i) dėl to, kad yra didelė rizika, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, kad jeigu kūdikis, kurį asmeniškai prižiūrėjo motina, būtų sugražintas vienas, jam būtų padaryta fizinė ar psichinė žala arba jis pakliūtų į kitą netoleruotiną situaciją, arba

ii) dėl to, kad vaikas savo gyvenamosios vietos valstybėje būtų perimtas globon ir vienas arba kartu su motina apgyvendintas globos namuose, o tai reikštų, kad yra didelė rizika, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, kad sugražinus vaiką jam būtų padaryta fizinė ar psichinė žala ar kad jis pakliūtų į kitą netoleruotiną situaciją; arba

iii) dėl to, kad, neturėdamas galiojančio leidimo gyventi šalyje, vaikas pakliūtų į netoleruotiną padėtį, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą?

4. Jeigu, atsižvelgiant į atsakymą į trečiąjį klausimą, 1980 m. Hagos konvencijos 13 straipsnio pirmos pastraipos b punkte numatyti negražinimo motyvai gali būti aiškinami taip, kad yra didelė rizika, jog sugražinus vaiką jam būtų padaryta fizinė ar psichinė žala arba jis pakliūtų į kitą netoleruotiną situaciją, ar Reglamento „Briuselis IIa“ 11 straipsnio 4 dalį kartu su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 24 straipsnyje ir tame pačiame reglamente vartojama vaiko interesų sąvoka turi būti aiškinama

taip, kad tokioje situacijoje, kai nei vaikas, nei jo motina neturi galiojančio leidimo gyventi vaiko gyvenamosios vietos valstybėje, taigi neturi ir teisės įvažiuoti šią šalį ar joje gyventi, vaiko gyvenamosios vietos valstybė turi imtis tinkamų priemonių, kad užtikrintų teisėtą vaiko ir jo motinos buvimą (orig. p. 14) atitinkamoje valstybėje narėje? Jeigu vaiko gyvenamosios vietos valstybė turi tokią pareigą, ar valstybių narių tarpusavio pasitikėjimo principą reikia aiškinti taip, kad vaiką perduodanti valstybė narė, remdamasi šiuo principu, gali daryti prielaidą, jog vaiko gyvenamosios vietos valstybė įvykdys šias pareigas, ar atsižvelgiant į vaiko interesus reikia, kad gyvenamosios vietos valstybės institucijos nurodytų konkrečias priemones, kurių buvo ar bus imtasi siekiant apsaugoti vaiką, kad jį perduodanti valstybė narė galėtų konkrečiai įvertinti, ar šios priemonės atitinka vaiko interesus?

5. Jeigu ketvirtajame prejudiciniame klausime nurodyta vaiko gyvenamosios vietos valstybė neprivalo imtis tinkamų priemonių, ar, atsižvelgiant į Pagrindinių teisių chartijos 24 straipsnį, trečiojo prejudicinio klausimo i–iii papunkčiuose nurodytose situacijose 1980 m. Hagos konvencijos 20 straipsnį (orig. p. 15) reikia aiškinti taip, kad pagal šią nuostatą vaiko gražinimas galėtų būti vertinamas kaip prieštaraujantis pagrindiniams žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos principams?